

Lysbehandling

Informasjon til pasienter og foreldre

Utarbeidet av dr. med Tor Langeland

Spesialist i hudsykdommer

Denne informasjon er ment brukt i sammenheng med konsultasjon og den informasjon som er gitt der. Informasjonen kan ikke uten videre benyttes uten konsultasjon.

Dokumentet er beskyttet etter Åndsverksloven og kan ikke publiseres eller benyttes i kommersiell sammenheng uten forfatterens eksplisitte samtykke.

Lysbehandling med smalspektret UVB, - TL01.

Mange pasienter med hudsykdommer har erfaring for at de blir bedre om sommeren. Dette skyldes at solens ultrafiolette stråler (UV-lys) har en legende effekt på utslettet. Spesielt gjelder dette psoriasis og eksemmer. UV-lys består av langbølget UV-lys (UVA) og kortbølget UV-lys (UVB). UVA blir du brun av. Det er dette lyset som finnes i vanlige solarier. UVA har liten effekt på hudsykdommer, men kan gi en tilleggseffekt ved en del hudsykdommer, særlig ved eksemmer. UVB er den delen av sollyset som gir solforbrenninger. Det er denne delen av sollyset som har best evne til å påvirke hudsykdommer, som for eksempel psoriasis. UVB-spekteret har bølgelender som strekker seg fra 290 til 320 nanometer. Mest virkning på hudsykdommer har bølgelengdene rundt 313 nanometer. Vanlige UVB-rør gir UV-lys med energi som fordeler seg ganske likt i hele UVB-området. TL01-rør har den egenskap at det meste av energien ligger i området rundt 313 nanometer. Disse rørene er spesielt utviklet til behandling av hudsykdommer.

Fordeler med TL01 i forhold til vanlig lysbehandling.

Det viktigste er at effekten for de fleste pasienter er klart bedre enn ved vanlig UVB-behandling. De fleste hudavdelinger ved universitetsklinikkene har derfor gått over til disse lysrørene.

Avhengig av utbredelsen av hudsykdommen kan det brukes kabinetter som bestråler hele kroppen eller paneler som bestråler mindre flater, som brukes mest ved utslett på hender og føtter og i noen tilfeller på legger.

Helkroppsbehandling

Vi har to kabinetter av typen Waldman 7002. Disse ser like ut, men det ene er utstyrt med bare TL01-rør, mens det andre har halparten TL01- rør og halvparten UVA-rør. I praksis betyr det at TL01-behandling tar omtrent dobbelt så lang tid i kabinettet med det halve antall TL01-rør.

Behandlingstype og doseringsskjema bestemmes av legen. Den enkelte behandling igangsettes av personalet ved hudlegekontoret. Dosen bestemmes i Joule (J), som er et uttrykk for den energien lysrørene avgir. Fordi effekten av lysrørene vil variere med bl.a. med brukstid og temperatur, er kabinettet utstyrt med målere, som hele tiden måler effekten på rørene. På grunnlag av disse målingene utregnes den tiden rørene skal lyse for at riktig energi oppnås. I kabinettet er det et display som viser gjenstående tid av behandlingen.

Gjenstående tid kan gå litt opp og ned. Dette er normalt og skyldes at effekten i rørene varierer litt over tid. Legg papir på gulvet i kabinettet. Når du er klar, gå inn i boksen og lukk døren og trykk på startknappen. Når rørene har sloknet, er behandlingen over. Da kan du bare åpne døren og fjerne papiret etter deg. Hvis du får såkalt kombinasjonsbehandling (TL01 og UVA), vil halvparten av rørene (TL01-rørene) slå seg av først, mens UVA-rørene fortsetter å lyse noe lenger.

Hvis du ikke har utslett i ansiktet, er det best å beskytte dette, likeledes øvre del av brystet, som naturlig er mest utsatt for soleksponering. Bruk gjerne et putevar eller lignende over hodet. Menn skal tildekke

[Skriv inn tekst]

kjønnsorganet, hvis de ikke trenger behandling der. Beskyttelsesbriller skal alltid brukes, hvis det ikke er spesielt behov for bestråling på øyelokkene.

Hvis huden er hvitlig flassende (særlig aktuelt ved psoriasis), vil strålene vanskelig trenge gjennom huden. Smør derfor fett/fuktighetskrem på slike steder om morgenen før behandlingen.

Det kan være fornuftig å bruke lokalbehandling i tillegg til lysbehandlingen, spesielt til å begynne med. Da blir utslettet fort litt tynnere og derved mer tilgjengelig for effekten av lysbehandlingen.

Behandlingen bør gjøres 2- 3 ganger i uken, helst 3 ganger i uken til å begynne med.

Hva er riktig behandlingstid med TL01?

Dette er individuelt og avgjøres på grunnlag av hudtype, hvor lenge det er siden du var i solen og av hva slags hudsykdom du har. Behandlingstiden første gang vil være fra mindre enn ett minutt (0,2J). De påfølgende ganger økes dosen vanligvis med 0,1J, inntil du merker lett solbrenthet dagen etter. Da kan dosen reduseres et par trinn. Når man ser at utslettet blir bedre, kan man godt holde seg på en vedlikeholdsdose i stedet for å fortsette å øke. Maksimal dose er 2,5J. Dosen som blir gitt ved hver enkelt behandling, skal noteres ned på ditt behandlingsskjema.

NB: Du kan bli kraftig brent hvis du står for lenge i boksen.

(Ved UVA-behandling brukes høyere dose og lengre tider).

Hvor lenge skal behandlingen fortsette ?

Effekten kommer gjerne etter 3 - 6 uker. Legen vil se deg igjen etter ca. 20-30 behandlinger, eventuelt før hvis det oppstår problemer. Når utslettet er blitt bra, kan du avslutte behandlingen og eventuelt fortsette vedlikeholdsbehandling med salver.

Kan TL01-behandling være farlig ?

For mye soling øker sjansen for utvikling av hudkreft og andre solskader som rynker og ujevn pigmentering. Sjansen for dette øker med økende kumulativ dose. TL01 kan gi hudkreft hos mus, og gjør det i større grad enn vanlig UVB. Derfor er det viktig at totaldosen ikke blir større en nødvendig.

- ikke ta mer enn 50 behandlinger pr. år.
- bruk en dose som ikke gjør deg brent.
- beskytt spesielt ansikt og øvre del av bryst

Bestrålingen ved UVB-behandling kommer selvsagt i tillegg til annen solbestråling, som sommersonne og sydenturer. Hvis sykdommen er så aktiv at lysbehandling er nødvendig over mange år, kan det være grunn til å vurdere andre behandlingsalternativer.

Ved riktig bruk av lysbehandling er risikoen liten og oppveies klart av den nytte behandlingen har for mange pasienter med kroniske hudsykdommer.

[Skriv inn tekst]

Forsiktighetsregler

- bruk beskyttelsesbriller.
- unngå bestråling av ansikt, hals, bryst, kjønnsorganer (menn) hvis det ikke er utslett der. Bruk solbeskyttelse eller dekk til.
- Noen medikamenter kan gi økt lysømfintlighet/pigmenteringer. Fortell legen/personale hvis du bruker medikamenter.
- dersom det oppstår forandringer med føflekker eller andre flekker i huden, gjør personalet oppmerksom på dette.
- dersom du har hatt avbrudd i behandlingen, må dosen reduseres, ellers kan du bli brent.

Hvis du er i tvil om noe: Spør personalet!!

Forfatter: Tor Langeland. Må ikke publiseres uten tillatelse av forfatteren.